

Cum pot solicita daune-interese sau alte mijloace de reparare a prejudiciului/de compensare de la autorul infracțiunii într-un proces (procedură penală) și cărei instituții ar trebui să îi adresez această cerere?

Autorul infracțiunii este obligat să repare prejudiciul cauzat victimei. Articolul 185 din Codul penal prevede că repararea prejudiciului trebuie să se aplice în raport cu toate infracțiunile, în conformitate cu normele de drept civil. Ori de câte ori o infracțiune cauzează un prejudiciu material sau moral, despăgubiri se impun a fi plătite de către autorul infracțiunii și de către orice altă persoană care, în temeiul dreptului civil, este răspunzătoare pentru acțiunile autorului infracțiunii. În dreptul civil, prejudiciul cauzat de o infracțiune constituie una dintre circumstanțele în care ar putea fi necesară repararea prejudiciului moral (articolul 20159 din Codul civil).

Victima are posibilitatea de a alege între două moduri diferite pentru a obține repararea prejudiciului suferit.

Acesta se poate constitui parte civilă în cadrul procedurii penale, ceea ce înseamnă că intenționează acțiunea civilă în cadrul procedurii penale (*costituzione di parte civile*): la sfârșitul procedurii penale, instanța penală va evalua prejudiciul și va acorda despăgubiri sau va constata doar că există un drept la despăgubiri și va înainta cauza părților către instanțele civile în vederea stabilirii sumei datorate. Articolul 74 din Codul de procedură penală prevede că, în cursul procedurii penale, o acțiune civilă în despăgubire în conformitate cu articolul 185 din Codul penal poate fi introdusă de orice persoană care a suferit un prejudiciu ca urmare a infracțiunii, sau de moștenitorii săi, împotriva pârâtului și a oricărei persoane responsabile în temeiul dreptului civil.

Pe de altă parte, victima poate, de asemenea, să intenționeze o procedură civilă în mod direct, depunând o cerere de despăgubire la instanțele civile ordinare. Relațiile dintre acțiunile civile și acțiunile penale sunt reglementate de articolul 75 din Codul de procedură penală. O acțiune civilă intentată în fața unei instanțe civile poate fi transferată în cadrul procedurii penale oricând, până în momentul în care instanța civilă pronunță o hotărâre cu privire la fond, chiar dacă hotărârea respectivă face în continuare obiectul unui recurs. În acest caz, acțiunea civilă este suspendată, iar instanța penală se pronunță și asupra cheltuielilor de judecată în materie civilă. O acțiune civilă se va derula în continuare la nivelul instanțelor civile dacă nu este transferată în cadrul procedurii penale sau dacă a fost introdusă într-o etapă în care nu mai era posibilă conexarea acțiunii civile la procedura penală. Dacă o acțiune civilă împotriva unei părți care are calitatea de pârât în procedura penală este intentată în fața instanțelor civile după conexarea unei acțiuni civile la o procedură penală, sau după pronunțarea unei hotărâri penale în primă instanță, procedura civilă este suspendată până la pronunțarea unei hotărâri penale definitive, cu anumite excepții prevăzute de lege.

În ce moment al procedurii penale ar trebui să prezint cererea?

O acțiune civilă poate fi conexată la procedura penală până la data audierii preliminare sau chiar ulterior, până la finalizarea etapelor preliminare care se impun a fi parcurse în temeiul articolului 484 din Codul de procedură penală înainte de începerea procesului propriu-zis. Odată ce se ajunge în această etapă, o acțiune civilă nu mai poate fi conexată la procedura penală. Dacă o parte se constituie parte civilă după expirarea termenului pentru citirea martorilor, experților și consultanților prevăzuți la articolul 468 alineatul (1) din Codul de procedură penală, partea civilă nu își poate exercita dreptul de a depune liste de martori, experți sau consultanți tehnici. Odată ce s-a constituit parte civilă, aceasta este parte la procesul în primă instanță și căile de atac corespunzătoare, cu excepția cazului de excludere sau retragere voluntară. O acțiune civilă conexată la procedura penală este stinsă în două cazuri:

1) cererea de excludere a unei părți civile poate fi formulată de procuror, de pârât sau de o parte a cărei răspundere este angajată în temeiul dreptului civil (articolul 80 din Codul de procedură penală) sau instanța poate să pronunțe, din oficiu, o ordonanță de excludere a unei părți civile în orice moment până la deschiderea procesului în primă instanță (articolul 81 din Codul de procedură penală); 2) acțiunea civilă poate fi retrasă în mod expres, în orice etapă a procedurii, printr-o declarație verbală sau scrisă făcută de partea civilă sau de mandatarul acesteia (*procuratore speciale*); acțiunea civilă este considerată retrasă în mod tacit în cazul în care nu sunt depuse memoriile, sau în cazul în care o acțiune este intentată în fața instanțelor civile (articolul 82 din Codul de procedură penală).

Ce pot solicita în cerere și cum ar trebui să o prezint (să indic o valoare totală și/sau să specific pierderile individuale și pierderea de profituri și dobânzi)?

O acțiune civilă conexată la o procedură penală poate avea ca obiect solicitarea despăgubirilor pentru orice prejudiciu, material sau moral, cheltuieli medicale, asistență juridică, consultanță tehnică, precum și pentru alte cheltuieli suportate și justificate prin documente, cu condiția ca acestea să decurgă pe fondul infracțiunii săvârșite.

Există un formular specific pentru aceste cereri?

Nu există formulare oficiale în cadrul procedurilor penale din Italia, însă trebuie îndeplinite următoarele cerințe.

Partea civilă trebuie să aibă capacitate procesuală (*capacità processuale*). Declarația de constituire a părții civile în cadrul procedurii penale trebuie depusă la grefa instanței competente sau în cadrul audierii; pentru a fi admisibilă, trebuie să cuprindă: a) datele de identificare ale persoanei fizice sau denumirea asociației sau a organismului care solicită constituirea ca parte civilă și datele de identificare ale reprezentantului legal al acesteia/acestui; b) datele de identificare ale pârâtului împotriva căruia este introdusă acțiunea civilă sau alte informații cu caracter personal care servesc la identificarea acestuia; c) numele complet al avocatului care reprezintă partea civilă și detaliile mandatului de reprezentare; d) o declarație de motivare a cererii; e) semnătura avocatului. Dacă este prezentată altfel decât în cadrul unei audieri, declarația trebuie notificată de partea civilă celorlalte părți și intră în vigoare în ziua primirii notificării de fiecare parte. Dacă mandatul avocatului de reprezentare nu este atașat la sfârșitul sau în completarea declarației de constituire a părții civile și este în schimb acordat într-una dintre celelalte forme prevăzute la articolul 100 alineatele (1) și (2) din Codul de procedură penală, acesta trebuie depus la grefă sau prezentat în cadrul audierii împreună cu declarația.

Ce probe trebuie să prezint pentru a-mi susține cererea de despăgubire?

În cadrul procedurii penale, acțiunea civilă este auxiliară procedurii de stabilire a nevinovăției sau culpei pârâtului. Parchetului îi revine sarcina de a dovedi vinovăția pârâtului. Cu toate acestea, partea civilă poate juca un rol important în cadrul procedurii de administrare a probelor, în special în ceea ce privește probele privind tipul de prejudiciu suferit, amploarea prejudiciului etc. În cadrul procedurii civile, pe de altă parte, victimei îi revine, în general, sarcina probei atunci când este vorba de administrarea probelor (de exemplu, certificate medicale) care demonstrează amploarea prejudiciului suferit, deși sarcina probei poate fi îndeplinită prin demonstrarea faptului că există o prezumție legală în favoarea victimei.

Pot obține asistență juridică înainte de și/sau în timpul procesului? Pot să obțin asistență juridică dacă nu locuiesc în țara în care are loc procesul?

Asistența juridică acordată de stat vizează persoanele ale căror venituri anuale nu depășesc un anumit prag: se acordă cu condiția ca procedurile să se desfășoare în Italia și este deschisă atât resortisanților italieni, cât și străini. Acest aspect este reglementat de Decretul prezidențial nr. 115/2002.

În ce caz va respinge instanța penală cererea mea sau când va refuza să se pronunțe asupra cererii mele împotriva autorului infracțiunii?

În cadrul procedurii penale, acțiunea civilă nu va fi admisă în cazul în care pârâtul este achitat. În cazul în care, în cursul anchetelor preliminare, se solicită aplicarea unei sancțiuni convenite (*richiesta di applicazione di pena*), cererea de constituire ca parte civilă în cadrul procedurii penale nu poate fi admisă în cadrul următoarei audieri. De asemenea, o astfel de cerere de participare la procedură nu poate fi formulată în cadrul audierii în urma unei cereri de aplicare a unei sancțiuni convenite în cadrul unei acțiuni împotriva unei sentințe pronunțate în lipsa audierii pârâtului (*opposizione a decreto penale*) sau împotriva unui ordin de hotărâre imediată (*opposizione a decreto di giudizio immediato*). De asemenea, legea exclude în mod expres constituirea ca parte civilă în anumite cazuri, precum procesele cu minori.

Pot contesta o astfel de decizie sau pot solicita alte mijloace de reparare a prejudiciului/de compensare?

La sfârșitul procesului, în urma hotărârii pronunțate în primă instanță sau după exercitarea unei căi de atac, partea civilă poate considera că decizia finală nu abordează în mod adecvat prejudiciul suferit și, dacă este cazul, partea civilă poate ataca hotărârea - încă o dată prin intermediul avocatului - dar numai în ceea ce privește secțiunile sau dispozițiile care se referă la cererea de despăgubire. În consecință, o hotărâre ulterioară poate modifica hotărârea pronunțată în primă instanță cu privire la aspectele de natură civilă (și, prin urmare, în ceea ce privește despăgubirile). O astfel de hotărâre poate anula efectele negative ale hotărârii în ceea ce privește repararea prejudiciului, dar nu are niciun impact asupra constatărilor privind răspunderea penală a pârâtului: un pârât care a fost achitat în sensul aplicării dreptului penal continuă să fie nevinovat chiar și după ce hotărârea a fost schimbată în favoarea părții civile. Astfel, decizia instanței penale în ceea ce privește răspunderea penală a pârâtului rămâne neschimbată în cazul în care o hotărâre de achitare a pârâtului este contestată doar de partea civilă. Prin urmare, poate exista un conflict obiectiv și tangibil între concluziile unei hotărâri în primă instanță care îl achită pe pârât în sensul aplicării dreptului penal și concluziile unei hotărâri în apel, ca urmare a unei contestații depuse de partea civilă care consideră aceleași fapte ca bază pentru pronunțarea unei hotărâri privind repararea prejudiciului. Se va vedea că aceasta este o chestiune extrem de delicată și tehnică.

Dacă mi se acordă daune-interese de către instanță, cum mă asigur că hotărârea este executată împotriva autorului și ce ajutor pot obține pentru a mă asigura de acest lucru?

La cererea părții civile și cu condiția să existe motive întemeiate, instanța va declara ordonanța de restituire și reparare a prejudiciului ca având forță executorie cu titlu provizoriu. Ordinul de efectuare a unei prime plăți provizorii (*provvisionale*) are întotdeauna forță executorie cu titlu imediat. Odată ce hotărârea devine executorie, partea o poate executa în conformitate cu normele comune de procedură civilă.

Ultima actualizare: 12/03/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.